

zorg ook
zal ik u
niet uit
predikant,
stand uit
voldaan.
stranten,
indertijd
gelooven,
el linzen-
uden ver-

Holkema
elden" van
hij goed-
paarman
in de 18e
schen van
ere geien
ere p'eit
grond van
nitiende

ligt dan
is elders
in dezelfde
am imid-
lijk echter
cht op te
a weg te
beleidid
aan ook te
product van
am als de
gaan.

an, van het
zoals ge
vraamheid
is waar ge
erfelijkheid
tweede na-
ladig aan-
delicatie
den gedra-
nam-doen
op, zijn
enje. Want
en gewor-
vraamheid,
meubele-
oor getem-
vraamde
— in die

ine histori-
zoals JEN.
bij schreef,
de en het
dat wel
de grens
"Het was",
na: *Pastel*
en de men-
ij nog niet
on werden
en nog per
is dricmaal
post werd
en couriant,
nam." In
eljes Berje
en Kitty's
laaijs en

er als met
bewoners,
in ediman
phen. Het
1815. Een
te l'it'de-
daeren en
INT BRJAT.
indoelelijk
te in 1660
en landen,
el, *Ense* en
97, theolo-
primus, et
de predi-
naaraan hij
i de naam-
bestrijden
theologie
ste betrof,
OHAN, zijn
het garni-
aangevecht
s dolk, —
er na jaren
te verloren
n gewacht
naap met
r ook met

te roman,
den naam
s van dit
inder dan
ge keurs-
achtelous
in blanken
s gewend,
uit gepoe-
ten mond,
lust, maar
moedige".
jaar 1745,
is waarin
toont met
der welke
komen op
org, waar
van den
riend van
een neef
— woont.

huis van
inden rit-
infanterie,
zeus, een
ROTTERS,
rije.

De ROTTERSEN hebben hun dochter BEERTA bestemd voor ANDRIAS COMBAGOR, een protégé van den heer burgemeester en door dezen en amicus genomen. Maar op een familiefeest te SLOCHTEREN, toont de protégé op zeer duidelijke wijze, dat hij meer sympathie voor het „kind“ ELISABETH dan voor BEERTA heeft. Een strijd tusschen de moeders der beide meisjes. Mevrouw SOPHIE weet haar man den burgemeester te bewegen, dat de colonel met vrouw en kind naar de generaliteitsland, naar GRAVE, verplaatst wordt. Mevrouw LOUISE weet zich op haar zuster te wreken door alvorens met haar manuit GHOENINGE te vertrekken, een huwelijk te bedinsslen tus- schen ANDRIAS COMBAGOR en ELISABETH.

ELISABETH „het kind“, wordt het slachtoffer. Zij voelt zich nog zoo weinig thuis in haar nieuwe positie van „MEVROUW COMBAGOR“. „Zij kende den jargon van de salons nog niet en sat dan maar zwijgend neer, en als zij was begeogeaan, waren alle dames het eens, dat zij meer bij de kinderen behoort.“

Enige jaren gingen voorbij. Toen kwam een brief uit Grave, ELISABETH's vader was gestorven, die vader van wien zij zoo innig veel hield; wiens kleine bondgenoot zij was geweest als zij op zijn knie gezeten het Wilhelmus van Nassau zong; van wien zij later te HAREN zoo noode afscheid had ge- nomen.

En kort daarop is zij zelf gestorven. „Zij was slechts ruim 30 jaar oud en zij was spoedig vergeten de kleine, stille BEERTA, en niets is van haar bekend dan haar naam, en de drie voornaamste datums van haar korte leven, haar geboorte, haar huwelijk en dood, te vinden in de genealogieboeken, en haar portret door CORNELIS TROOST geschilderd.“

En na deze drie stukken uit den bundel *onze Familie overleving: Zijn zoon en zijn huis en La Belissime Hollande*.

Het eerste is naar gebeurd — heel lang geleden — een verhaal in raadselen en geheim- zinigheid, die niemand nog heeft verklaard. Het groote raadsel is hoe het afscheid tusschen twee PHIL. VAN VOEST en den zee officier Jonker WOLTER BENTINCK die elkaar zoo lief- hadden toen zij elkander op den huize ALDER- DINGK, het landgoed van PHIL's vader, he- laatst hadden gesproken.

Het waarom weet niemand. En toen is een jaar later het huwelijk vol- trokken tusschen Adolf Pieter Carel van Spa- en Sophia Philippine van Voest.

En in den slag bij de DOGGERSBANK in 1781 is toen WOLTER BENTINCK, die op „de Baai- vier“ het bevel voerde, gewond. Straks werd de gewonde kapitein naar Amsterdam overge- bracht, ten huize van zijn vriend BOEREL. Op zijn ziekbed kreeg hij nog de beoemung tot Schout bij Nacht en Adjutant-Generaal der Marine. Maar dat ziekbed werd zijn sterfbed.

„De menichen achtten het zoo gelukkig, dat hij bij al zijn treurende familieleden geen weda- of wezen naliet. Niemand zou den weduwerover hem heen dragen“. Maar toen PHIL's zoontje, de kleine FREDRIK, enige weken later was geboren en PHIL van haar baker het omstandig verhaal kreeg van hoe bakkers neef, koetsier te Amsterdam, „ook had meegereden op een der koetsen bij de begrafenis van den baron Ben- tinck“ — toen werd het stil in de kamer.

„PHIL hoorde niets — zij veroorde niet — zij wist alleen, dat WOLTER BENTINCK gestorven was en —, dat zij hem had liefgehad tot nu toe.“

„Kleine Frederik van Spaen heeft zijn mooi jong moedertje nooit gekend.“

Niet minder navrant is dat elkaner-nie-begrij- pen van vader en zoon en straks die rechtstrijd tusschen hen over het erfgoed van de eerste vrouw van HENRIK NIEVELT VAN ELEMAREYN, de moeder van zijn zoon JAN, — in *Zijn zoon en zijn huis*.

Eindelijk het zesde en laatste stuk, de ook wel dreeve, maar toch bij eindigende historie van MADMOISELLE DE BAR. JINNY VAN BAR, wier vader een Duitscher was, wier moeder was Utrechtsche, JANE TAETS VAN AMERONGEN. Ze was nog een kind toen zij voor het eerst in Utrecht kwam; van uit West- phalen waar lag haar tehuis. 't Was in 1744. Zij had bij haar aristocratische familieleden, van moeders kant al de heerlijkheid van ons land geiden en toen in verrukking uitgeroepen: „ik neem het noot meer als la bellissime Hol- land“. En toen zij ouder was geworden trok haar hart er heen. Maar JINNY, de niet genog- gelofteerde om in Holland naar haar stand te leven, moest blijven in Westphalen. Als zij reeds dertig is, en haar ouders zijn gestorven, woont zij bij een oude blinden oom, den Heer Graf, die haar zijn paarden niet gunt om er mee te rijden als DARES, zijn knecht, ze wil gebruiken om er pluggen mee te vervoeren voor het land- goed. Maar eindelijk, ze naderde toen al de veertig, kwam ze nog tot een huwelijk en toen kon ze althans naar la bellissime Hollande gaan, al bleef ze ook in het Bantheimische.

En *Silhouetten* is niet alleen voornaam werk om de kringen waarin het u binnenleidt, maar ook om den toon, die er in heerscht.

Lees dit boek, zoals ik het heb gelezen, van het begin tot het einde, en gij geniet zoo- als ge ook hebt genoten van een beschaf- de, geestige vrouw van hoogen leeftijd u vertelde van de menschen, uit haar jeugd. Ge- noten omdat al die menschen voor u reeds tot de historie behoorden, maar zij ze nog, als haar tijdgenooten, gezien en gekend en er mee ge- spoken heeft. En door haar gezellig vertellen werden zij weer levend ook voor u. Het moete is dan de toon waarop zoo 'n vrouw weet te vertellen. Heel amusant, maar toch altijd met distinctie.

Nu is Mej. L. E. nog een zeer jonge vrouw; maar, dat zij met een voor mij zelfde charme weet te vertellen als ik het ook van dames, die met gemak haar grootmoeder konden zijn, heb- horen doen, daarvan ligt het geheim in de omstandigheid, dat zij de vrije beschikking heeft over oude familiepapieren en familiesstukken en in haar gedistingeerd talent.

Ik zal niets geen kwaad zeggen van onze „nieuwe kunst“, maar de kunst van Mej. L. E. is mij in haar natuurlijke voornaamheid, haar heel gewoon doen en sijne geestigheid toch ook lang niet onaangenaam.

En eindelijk *Silhouetten*, dat ik in den aan- vang genoemd heb een product van christelijke literatuur, acht ik ook daarom voornaam omdat het zoo weinig opzettelijk christelijk doet.

Het opzettelijke, het voorbedachtelijke, het schrijven met zeer merkbaar voornemen om christelijke dogmatiek en ethica, door middel van een verhaal, aan den man te brengen, is het vaste kenmerk van de alledaagsche, de banale literatuur, die voor christelijke belletrie- wijl doorgaan.

Maar *Silhouetten* heeft daar zoo niets van. En dit gemis schaat zeker niet aan de kunst- waarde; maar ook niet aan het christelijk karakter van het boek.

L. E. tekent u de menschen zoals zij waren in hun tijd. JUPPER MARTE in haar terre- vroomheid, de mooie Mevrouw HORENMAN, moeder van ELISABETH, als de mondaine JINNY VAN BAR als „assez bonne chrétienne“ om haar broeder, die haar een erfenis heeft ontfutseld, vergiffenis te schenken. Zij tekent u die men- schen als zij bidden en in de kerk zitten, maar ook als ze kaartspelen en dansen en intrigeren. Doch — en dat doet nu zoo goed — zoo heel ongezocht en zoo heel van zelf, komt de chris- telijke geloofsovertuiging der schrijfster, als het noodig is, maar dan ook heel beslist, in *Sil- houetten* uit.

't Is voornam werk, sijn werk, maar daarom ook juist geen werk voor de „velen“.

Vereenigingaleben.

„VOORDORP“.

Eenigen tijd geleden wezen we er op, hoe in de Tweede Kamer der Staten-Generaal openlijk uitgesproken werd, dat het particulier initiatief van christelijke zijde zich niet zeer werkzaam betoonde op het terrein, hetwelk door de Kinderwetten geopend is.

Dit feit werd geconstateerd niet door een aan de christelijke philanthropie vijandig man, maar door Dr. de Visser, die oordeelde dat de regering wel genoodzaakt was maatregelen te nemen, nu het particulier initiatief zoo geheel onvoldoende bleek.

Evenwel moet men niet meenen, dat van christelijke zijde niets gedaan wordt in den werkkring, dien de Kinderwetten ontsloten. Dat het tegendeel het geval is, daarop werd onze aandacht opnieuw gevestigd door den volgende staat, houdende opgave van het aan- tal minderjarigen, die gedurende het tijdvak 1 December 1905—1 Januari 1907, krachtens rechtelijke uitspraak aan de ouderlijke macht of de voogdij zijn onttrokken; welke staat ont- leend is aan de Memoire van Antwoord op Hoofdstuk IV der Staatsbegroting voor 1908.

VOOGDIJRADEN	Totaal aantal	Beneden 10 jaar.	Van 10—15 jaar.	Van 15—16 jaar.	Boven 16 jaar.	Protestant.	R.-Katholiek.	Israeliet.	Geen godsdienst.
1 Alkmaar	3	1	1	1	2	1	1		
2 Almelo	25	16	5	3	1	14	11		
3 Amst. I.	49	21	16	7	2	35	14		
4 Amst. II.	86	27	29	14	8	58	27		
5 Arnhem	79	27	21	17	14	66	13		
6 Assen	17	10	4	2	1	12	5		
7 Breda	7	1	2	2	2	2	2		
8 Dordrecht	34	15	7	7	5	30	4		
9 s-Gravenhage	151	47	31	37	34	100	51		
10 Groningen	37	13	13	7	5	28	9		
11 Haarlem	50	27	11	3	9	24	26		
12 Heerenveen	1	1				1			
13 s-Hertog nb.	83	13	24	25	21	4	79		
14 Leeuwarden	4	2			2	3	1		
15 Leiden	12	6	1	3	2	6	6		
16 Maastricht	8	2	3	3	3	8			
17 Middelburg	21	7	5	7	2	17	4		
18 Roermond	40	17	11	5	7	20	18		
19 Rotterdam I.	44	17	8	12	7	23	18		
20 Rotterdam II	41	14	8	9	10	37	4		
21 Thee	8	1	1	5	3	7	1		
22 Tilburg	14	2	4	7	1	5	9		
23 Utrecht	53	16	17	10	15	28	25		
24 Winschoten	14	7	2	4	1	14			
25 Zierikzee	6	3	2	1	0	5	1		
26 Zutphen	60	34	12	8	6	52	3		
27 Zwolle	37	12	17	3	5	24	13		

*) Van 3 uit Amsterdam I en 8 uit Amsterdam II leeftijd onbekend.

Het trekt toch onmiddellijk de aandacht, dat het cijfer voor Den Haag het hoogst is in deze opgave, en de gevolgtrekking ligt voor de hand, dat dit cijfer verband houdt met den arbeid der Vereeniging „Kinderzorg“ aldaar.

Die gevolgtrekking is inderdaad juist. Staat men het laatst verschenen jaarverslag dezer Vereeniging op, dan leest men daar onder meer het volgende omtrent de inrichting „Voordorp“ bij Leiderdorp, welke stichting voor een goed deel te danken is aan den overmoedigen ijver van de heeren J. R. Soeker denkmans en Dr. D. J. Karres te s-Gravenhage.

De geschiedenis van het derde levensjaar onzer Vereeniging, eigenlijk het eerste jaar hares werkzaamheid, is samen te vatten in de ver- melding van één dag, den 27 September 1906; zij noemt slechts één feit: de Inwijding van het Tehuis voor onze kinderen „Voordorp“ in Leiderdorp.

Al wat vóór dien dag werd gedaan, had de voorbereiding van dit feit ten doel — wat daarna geschiedde, zij alles wat naar wij hopen nog gedurende vele jaren in „Voordorp“ zal worden gearbeid, vindt zijn steunpunt in den geest der liefde en des gebeds, die dien dag tot een hoogten feestdag maakte.

Veel werk en veel zorg had de voorbereiding van dien dag gekost. Bij den aanvang des jaars was wel het besluit genomen de plaats „Voor- dorp“ te Leiderdorp te koopen; ook lagen de plannen wel gereed voor de verbouwing, die ruim f 6000 zou kosten; maar het werk was nog niet aan den aanneemer gegund. Dit geschiedde in den loop van Januari 1906, nadat nog ± f 3000 aan giften was ontvangen en de cascode f 10.500 als te hypotheek had toege- reed. Nu werd het werk krachtig aangevat, en dit was inderdaad ook hoog noodig; want toen het half April geworden was, en de vormen van het herboren „Voordorp“ zich begonnen af te teekenen, had „Kinderzorg“ zich bij den Voogdij raad reeds beschikbaar gesteld voor de voogdij over 27 kinderen.

En verder: En wat zullen wij nu verder zeggen van onzen arbeid? In Leiderdorp werd het werk rustig voortgezet. Een derde jeffrouw was spoedig noodig en werd verrassend gevonden; op de bestaande Christelijke School te Leiderdorp vonden de kinderen goed onderwijs; de regel- matige levenswijze, de goede voeding, het ver- keer in de open lucht en ook de goede zorgen van onzen geestheer werken voortreffelijk op de gezondheid der kinderen. Geregeld, bijna te geregeld, nam het aantal verpleegden toe; het Kernfeest werd reeds met 30 verpleegden ge- vierd, en op het oogblik dat dit verslag ge- schreven wordt, heeft de Vereeniging reeds 50 pupillen in „Voordorp“ en 11 in gezinnen verpleegd.

Omtrent de financiën heet het: Veel zorg gaven ook de financiën. Bijna f 32.000 is in den loop van 1906 uitgegeven, en bij zijn aanvang was slechts f 5.600 in kas; van het ontbrekende werd ruim f 13.000 aan giften en contributien bijeengebracht.

H.H. M.M. de Koningsinnen gaven bijk van belangstelling in ons werk door het schenken van giften van f 250 en f 100. Meerdere groote en kleine giften volgden. Meer dan eenmaal ontving de penningmeester een bankbiljet van

duizend gulden; f 500 schonk de Vereeniging „Van Hoogstraten“.

En eindelijk: In het hiervoor reeds genoemde verslag van Mr. de Graaf wordt de Haagsche Gemeente de lof gegeven zeer actief te zijn geweest, zoodat zij en de Amsterdamsche Gemeente de eenigen waren, die onmiddellijk bij de invoering der Kinderwetten zich voor de voogdij over minder- jarigen konden beschikbaar stellen. Geheel onverdiend is die lof niet, temeer daar wij nog zooveel meer moeilijkheden hadden te overwinnen dan de Amsterdamsche Gemeente. Daar bestond reeds de Vereeniging „Mirjam“, die alleen te besluiten had haar klein arbeidsveld ook uit te strekken tot dit nieuwe terrein; daar bestond ook het Doorgangshuis, dat als aangewezen was voor zijn nieuwe bestemming.

s-Gravenhage had noch Vereeniging, noch huis. Maar God, die in de Kinderwetten tot ons sprak: „Mijne Gemeente, zie hier uw nieuwe taak“, Hij deed ons komen tot de oprichting van „Kinderzorg“, Hij gaf ons ons huis en wees ons de opvoeders onzer kinderen aan.

Zoodra het verslag der Vereeniging over 1907 verschenen is, hopen we nader op haren arbeid terug te komen.

Officieele Berichten.

De raad der Geref. Kerk te Nijmegen verzocht bevelend aan de ouders of voogden van de jongelingen van Gereformeerden huize, die in den militairen of burgerstand tijdelijk in onze stad verblijven moeten houden, de namen en adressen te mogen ontvangen bij den voorzitter, Dr. M. F. Visser, St. Andrastraat 144. Nijmegen, 25 Maart 1908.

Particuliere Synode van Utrecht. De vergadering der Particuliere Synode van Utrecht zal D.V. gehouden worden op Woensdag 10 Juni en zoo noodig Donderdag 11 Juni e.k. te Zeist. Punten voor het agendum en opgave van de namen der afgevaardigden gelieve men in te zenden vóór 20 Mei a.s. aan een der ondergeteekenden.

Namens den Raad der roepende Kerk van Zeist: W. VERHOEF N., praesid. JAN VAN ZANTEN, scriba. Zeist, 24 Maart 1908.

Dringend verzoek. De raad der Geref. Kerk te Gouda verzocht dringend Kerkeraden, ouders of voogden, hem opgave te willen doen van jongelingen, die alhier in garnizoen komen.

Namens den Kerkeraad: T. SAF, A. I. praesid. H. HEIJSTK, scriba. Gouda, 23 Maart 1908.

Buitenland

Engeland. Uit het Quarterly Register.

Het „Quarterly Register“ (deel VIII, no. 5) waarin berichten voorkomen omtrent de kerken die een Presbyteriaanschen kerkvorm hebben, behelst verder interessante mededeelingen omtrent de Gereformeerde Kerken in de ver- schillende deelen der aarde. Eerst vindt men een artikel over het ophanden zijnd Calvijn feest en het gedenkteken te Genève. Het schijnt dat ook in de algemeene vergadering van Ge- reformeerde Kerken die een Presbyteriaanschen vorm hebben, zich comite'e's hebben gevormd om bijdragen voor het gedenkteken te verzamelen. Wij voor ons meenen dat men geen beter gedenkteken voor den reformator kan stichten, dan wanneer men er voor strijdt dat de beginselen, waarvoor Calvin streed, als levenswaaierheden op elk terrein des levens in toepassing gebracht worden. Daarna levert een Engelschman, die jaren lang in Duitschland ver- toefd heeft, een artikel, waarin hij betoogt, dat meer zelfstandigheid voor de Evangelische kerk, niet alleen in Pruisen, het land der bureaucratie, maar ook in andere deelen van Duitschland, dringend noodzakelijk is. Hetzelfde hebben wij meermalen betoogd en daarom steeds het streven van den geweten hofprediker Dr. Soeker toege- juicht, die bij den Keizer in ongenade viel, wijf hij van gevoelen is, dat het summiest opcoap van den koning van Pruisen over de Evangelische kerk van zijn land, behoort te vervallen.

Daarna wordt er in medegedeeld, hoe het streven om alle kerken van Gereformeerden oorsprong in Frankrijk, onder één verband te brengen, op teleurstelling moet uitloopen. Wij zijn het ook hiermede volkomen eens. Er zijn vele kerken die de Gereformeerde belijdenissen hebben prijs gegeven, andere daarentegen staan nog op het fundament dat door Christus gelegd is, al hebben zij niet de historische lijn der Gere- formeerde kerken weten vast te houden. Het verschil der kerken is te groot om ze onder één organisatie te kunnen saambrengen. Wij achten het een voorrecht, dat de wet op scheiding van kerk en staat gekomen is, en dat niet alleen voor de Roomsche kerk, die daardoor tot het nieuwe krachtingspanning genooddaakt werd, maar ook voor de Gereformeerde kerken, die daardoor genooddaakt werden tot behoud van haar leven, verband te zoeken met de kerken die nu tezaamen den Christus belijden. Dit verband scheen ook wel te bestaan onder de officieuze synodale organisatie, doch er vormde zich in den boezem der kerken die zich daarbij gevoegd hadden, een middenpartij, die er op uit was, ook de modernen onder de officieuze synodale organisatie op te nemen, terwijl juist die offici- euse organisatie geboren was uit de tegen- stelling met de modernen.

Ten slotte bevat dat nummer belangrijke mededeelingen omtrent de unie der kerken in Hindoستان, over de kerk van inboorlingen in Zuid-Afrika en over de algemeene vergadering van de daar bestaande Presbyteriaansche kerk.

Trots fiantieele moeilijkheden bloeit deze kerk. Twee derden der bevolking neemt, volgens de verslagen, deel aan de avondgodsdienst- oefeningen, terwijl des morgens één derde zich bij de morgengodsdienstoefeningen laat vinden. Daarentegen werd geklaagd over toenemende ontheilving van den Zondag en dat tengevolge van sport en genotsucht. Men beraadslaagde over eene vereeniging met de Wesleyanen, Bap- tisten en Unitariërs. Gelukkig wilde de Hol- landsche Hervormde Kerk daarvan niets weten. De zending onder de negers en het drijven van inwendige zending werd den gemeenten ernstig aanbevolen.

Groote streken in Kaapland, met name Rhodesia, hebben dringend behoefte noodig. Een comité zal voor de zending onder de Heidenen zorgen.

Ook vindt men in deze aflevering eene voort- zetting van de geschiedenis aangaande het „boek van Genève“, of liever omtrent de Geneefche liturgie en haar invloed op de Gereformeerde Kerken.

Rusland. Strijd om doorvoering van vrijheid van conscientie.

Er is aan het Russische volk opnieuw door den Caar verzekerd, dat hij vast besloten is, de door hem toegereede veranderingen in het bestuur des rijks door te zetten. Doch het duurt lang, voordat men wezenlijke verandering ziet. Ten deele ligt dit wel hieraan, dat de voorstel- len der regering om verbeteringen aan te brengen, slechts langzamerhand bij de Doema inkomem; maar ook ten deele aan die vergade- ring zelf, wier leden niet aan parlementairen arbeid gewoon zijn, en daarom te veel tijd noodig hebben, om de regeringsvoorstellen te onderzoeken en te bespreken. Iomiddels blijft het steeds meer, dat er vooral op kerkelijk gebied verandering noodig is.

Volgens het manifest van den caar, van 17 April 1905 is aan alle onderdanen van het Russische rijk „geloofsvrijheid“ beloofd. Maar de bestaande wetten zijn nog niet door de Doema en door den Rijksraad opgeheven, zoodat nog al de oude bepalingen van kracht zijn; de ambtenaren van het Russische rijk kunnen dus nog altijd in het oude spoor voortgaan. Het gebeurt daarom dikwijls, dat zij die aan de Overheid bekend maken, dat zij de Grieksche staatskerk verlaten en zich bij de Lutherache kerk willen aansluiten, de officieele mededeeling ontvangen, dat geen wettelijke hinderpalen daar- toe in den weg staan; maar enkele Lutherache predikanten zijn opnieuw crimineel veroordeeld, omdat zij personen die in de Grieksche staats- kerk gedoopt waren, tot het Heilig Avondmaal hadden toegelaten; onderscheidene popes der Grieksche staatskerk verlangen, voordat zij een gemeerd huwelijk sluiten, nog altijd de schrif- telijke bevestiging van de zijde van het niet Rus- sisch orthodoxe deel, dat men de nakomelingen in de staatskerk zal laten doopen, en ze in die kerk ook zal opvoeden, enz.

In het begin van deze maand is nu een wets- voorstel van het ministerie van binnenlandsche zaken bij de Doema ingediend, waardoor de wezenlijk geloofsvrijheid in Rusland zal gaan heerschen. Maar er worden er nog gevonden die aan dat feitelijk verleen van vrijheid van conscientie niet aan willen, en daarbij steun vinden bij de Heilige Synode der Grieksche- orthodoxe kerk. Tot welke maatregelen die Synode, onder leiding van Pobedonoszew, de regering dreef tegen allen die niet tot de Grieksche orthodoxe kerk behoorden, is genoeg bekend. Of schoon Pobedonoszew niet drukt, dat de lagere geestelijkheid dier kerk niet in staat was bij het volk religieuze zin op te wekken, en ooschoon hij het openlijk verkondigde dat de Russische bevolking op het platte land eigenlijk Heidensch was (men denke slechts aan de uitdrukking, dat in de harten van de Russische boeren evenals in Athene een altaar opgericht was voor den onbekenden God) zoo heeft hij toch niets gedaan om betere toe- standen bij de geestelijken en bij het volk in het leven te roepen, en daardoor den schijn op zich geladen, dat hij de belangen zijner kerk het best aan de politie toevertrouwd ziet. Nu weer heeft de Synode, met het oog op de voorstellen bij de Doema ahangig, uitgepro- ken, dat het heel verkeerd zou zijn, als aan alle kerken gelijk recht van propaganda voor hare belijdenissen gegeven werd, wijl er zoo velen ge- worden worden, die zoo zwak in het geloof en zoo onvast in hun wil zijn, dat zij allicht een prooi worden van proselietmakers. Zoodat zij van oordeel niet zijn, dat alle volrechten die de staatskerk tegenwoordig geniet, ook in de toekomst haar eigendom zullen blijven. Het recht om vrij haar leer uit te breiden moet aan de staatskerk blijven; andere kerken zouden alleen recht hebben, menschen van eene andere geindte over te nemen, die eijener beweging tot haar komen. Ook moeten er volgens de Heilige Synode in de nieuwe bepalingen straffen gedreigd worden jegens hen, die de Grieksche kerk aanvallen of met hare diena- ren den spot drijven, hetzij dat mondeling of schriftelijk, door de pers of door middel van komedievoorstellingen geschiedt. Ook is de Heilige Synode van oordeel, dat in de wet moet bepaald worden, dat hij, die van de Grieksche kerk af wil gaan, binnen 40 dagen moet vermaand worden om van dat voornemen af te laten, en dat de afvallige eerst dan als iemand die tot eene andere kerk is overgegaan erkend worden zal, wanneer hij een bewijs overgeeft omtrent de vruchteloosheid van die vermaning! Als men nu iemand weigert zulk een bewijs af te geven, dan is het hem onmo- gelijk de Grieksche staatskerk te verlaten. Als dan een Lutherich predikant toch zulk een tot het H. Avondmaal toelaat, kan hij daarvoor gestraft worden. Voorts zou de Heilige Synode, wenschen dat mindere militairen, zoolang zij in actieven dienst zijn, als zij tot de Grieksche orthodoxe kerk behooren, niet tot eene andere kerk zouden mogen overgaan. Ook zullen de bedienaren van andere kerken volgens de Synode niet dezelfde kleederen mogen dragen als de dienaars der Grieksche kerk. Men kan uit alles bemerken, dat de Heilige Synode gaarne zou willen, dat de afge- kondigde vrijheid van conscientie een doode letter bleef.

Er is dus strijd te wachten tusschen de reac- tionairen onder aanvoering van de Heilige Synode, en hen die het voor Rusland noodig achten dat eindelijk vrijheid van conscientie gegeven wordt. Maar de Caar staat boven de partijen, en boven alles: de Heere regeert!

N.-Amerika. „De Hope“ over de God geleerdheid.

„De liefde tot de Godgeleerdheid is in ons land zeer gedaald. De leus: Geef ons Godsdienst, maar geen Godgeleerdheid, heeft vele menschen betooverd. Een vroom gemoed en een sterke wil waren de begeerde goederen, die men zocht. Op het dienen werd de nadruk gelegd, niet op de kennis Gods. In vele kringen ligt men nog in deren hypnotischen slaap. Mysticisme en practicisme hebben de studie der Godge- leerdeheid op den achtergrond gedrongen. Een Roomsche priester was het voorbeeld, dat een Protestantisch leeraar schoen te willen volgen, in plaats van te blijven staan, waar de her- vormers en hunne geestverwanten stonden, toen zij de schatten der kennis Gods te voorschijn brachten, opdat het volk gespijgd werd met het Woord Gods. Een Roomsche priester heeft in de uitoefening van zijn ambt weinig behoefte aan Godgeleerdheid. Indien hij maar weet te handelen als priester en den gang van den dienst kent, dan is het genoeg. Al wat hij te doen heeft, is door de Kerk bepaald in haren rijken officieel. Op gevoel en dienen komt alles aan. In onze protestantische kerken zijn de leeraars ook meer administrateurs en leiders in allerlei vergaderingen, dan leeraars, die bekend zijn met

de Theologie en de gemeente met de waarheid Gods kunnen bekend maken. Dat het in onze kringen nog niet zoover gekomen is, hebben wij te danken aan de traditie, die in ons mid- den nog niet geheel uitgestorven is.

Men begon in ons land met zulken ijver te werken tegen hetgeen men intellectualisme noemde, dat weinigen het waagden hunne stem te verheffen voor het gewicht en de noodzake- lijkheid van Theologische kennis in de leiders van ons volk in de Kerken. Treurig voorwaar is het, dat men op zulk eenen dwaalweg ge- komen is. Toegestemd, dat een uitsluitend intellectualisme verkeerd is, wordt daardoor het andere uiterste recht? Het is zelf bedrog, indien men meent, dat dienst bestaan kan zonder kennis.

Er schijnt echter eene kentering te komen. Van Harvard komt de blijfbaar, dat men be- gint in te zien, hoe verkeerd het is, wanneer leeraars geen Godgeleerden zijn.

Men besefte dat, wanneer het gebied van het denken door de leeraars verwaarloosd wordt, zij ophouden invloed uit te oefenen op de denkende wereld. Natuurkundigen, wijsgeeren denken, en maken er zelfs hard werk van, daarom oefenen zij een grooten invloed uit op hunne tijdge- nooten. Wanneer men de Theologie op non- activiteit plaatst, dan houdt natuurlijk de wereld op met haar te rekenen.

Reeds de overdenking hiervan verblijdt ons, hoewel die nieuwe richting, die de Theologie in ere wil herstellen, uitgaat van liberalen. Wij, die het Schriftbeginsel huldigen in al zijne volheid, moesten veel meer ijveren om de kennis der waarheid in protestantische Kerken te doen zeevieren.

Maar niet slechts met het oog op den invloed der Theologie op het denken der volkeren, maar ook met het oog op de behoeven der geloovigen en der kerken zijn wij blij, dat men begint in te zien, dat de Theologie niet ver- waarloosd mag worden. Waar de opwekkings- vergaderingen de plaats innemen van de catechisatiekamer, en de menschen op plotselinge manier tot de gemeenschap der Kerken toetreden, daar komt men nog allicht op de gedachte, dat die menschen, die op deze manier bekeerd zijn, niet verder verzorgd behoeven te worden. Men meent, dat zij moeten „dienen“, niet „leeren“. Dit is eene groote fout, die alleen hersteld kan worden, wanneer de leeraars de